

Unu jarcento de esperanto-instruado: III
Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI, 1987 aŭgusto 27

Cl.- Nome de Svisa Radio Internacia parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée GACOND pri la temo unu jarcento de esperanto-instruado.

En Svislando Kultura Centro Esperantista ne kontentiĝas nur instrui esperanton al komencantoj. Ĝi ankaŭ invitas al progresigaj kursoj, al peresperanta instruado de tre variaj temoj, kaj al kursoj pri la esperanto-literaturo kaj historio aŭ al pedagogia formado. Al la interesatoj por la pedagogia seminario, Kultura Centro Esperantista proponas liston de bazaj libroj, kiujn ĉiu instruisto devus ne nur posedi, sed ankaŭ tre atente trastudi. Hodiaŭ ni prezentos al vi tiujn librojn, kiujn ni konsilas al la frekventontoj de la pedagogia seminario. El tiu listo ni eliminis la beletrajn verkojn, kies legadon ni ankaŭ konsilas. Ni metas en ĝi la akcenton sur la prilingva materialo. Sed estu tuj dirite, ke en la instruado la lingvajn ekzemplojn oni nepre ĉerpu el la plej signifaj kaj konindaj beletraĵoj, eĉ por la instruado de esperanto al tutkomencantoj. Povas tion ĉi fari kun sukceso nur instruantoj, kiuj bone konas la esperanto-literaturon.

A.- Ĉiu kandidato al la pedagogia diplomo devas do havi je dispono minimume la ĉi-sekvajn bazajn verkojn:

Cl.- a) De ZAMENHOF li povu konsulti la verkojn **Fundamento de Esperanto** kaj **Lingvaj Respondoj**. En ili ni havas fakte la atestaĵon pri la ekvivo de la lingvo.

A.- b) La planteto esperanto kreskis, kaj du verkoj provas speguli la lingvan disvolviĝon, kiun esperanto akiris dankal la dinamismo de la revuo kaj eldonejo **Literatura Mondo**. Ili estas la famaj **PIV** kaj **PAG**, kiujn ni grandparte ŝuldas al la nelacigebla sindonemo de Gaston WARINGHIEN: Tiuj **Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto** kaj **Plena Analiza Gramatiko de Esperanto** estas ofte kritikataj en la instruistaj medioj, sed malgraŭ la riproĉataj mankoj ili havas la bonan ideon ekzisti. Ili estu pli konsilantoj, ol diktatoroj, kiam ni serĉas respondon leksikan aŭ gramatikan. Eble la fakto, ke ili jam estas iom eksaj, favoras kritikan sintenon al ili, kio ne estas malbono.

Cl.- c) Tre atentan studon de **Lingvistikaj aspektoj de Esperanto** de John WELLS ni konsilas al la seminariantoj, kvankam ni bedaŭras, ke tiu verko restas viktimo de la greklatina terminara tradicio. La fonetikisto Michel FRÉSARD proponas esperanto-terminaron, kiu montriĝas multe pli taŭga. Ni havos la okazon raporti pri tio pli poste, kiam ni repensos la uzatan instru-terminologion.

A.- d) La verketo **Esprimo de sentoj en Esperanto** de Edmond PRIVAT inspiru la instruontojn kaj meditigu ilin pri aro da lingvaj kaj stilaj demandoj. Malmultaj enkondukaj instruiloj tiom delikate komprenigas esencaĵojn, kiujn tro da kursgvidantoj nekonas aŭ eĉ ignoras. Ĝi estas edukilo al pensa nuancemo.

Cl.- e) Trastudindaj ankaŭ estas la libroj **Enkonduko al literatura kritiko** de Giorgio SILFER,

A.- f) kaj **Metodiko en la Praktiko** de Zsuzsa BARCSAY, kiu grupigas kontribuojn de multaj metodologoj. Tra ĝi la instruantoj kontaktas kun kolegoj ideoplenaj kaj tutcerte talentaj.

Cl.- g) Kaj fine mi konsilas la posedon de malfacile akirebiaj verkoj, kies daŭra konsultado estas nepre necesa, kiam oni celas realan formiĝon metodikan. Ili estas la universitataj kursoj de István SZERDAHELYI. Lia **Metodologio de Esperanto** kaj lia **Krestomatio de Esperanta Literaturo** en tri volumoj estas kvar dikaj libroj, kiujn ĉiu kandidato al pedagogia diplomiĝo devas esti nepre trastudinta. Ili restas la verkaro, al kiu oni daŭre reiras kaj ankaŭ konsultigas al la lernantoj. Ni esperas, ke alvenos fine la tempo, kiam eldonejo ilin publikigos en reviziita eldono pli facile akirebla. La nuna estas principe rezervita al la studentoj de la Teknika Universitato Eötvös Lóránd en Budapeŝto.

A.- h) En atendo, ke ekzistos vera **Enciklopedio de Esperanto** la libreto **Esperanto en Perspektivo** de Ivo LAPENNA, Ulrich LINS kaj Tazio CARLEVARO estas nepre posedinda. Bedaŭrinde la jaroj kuras, kaj oni sentas la bezonon je aldono. Espereble CED trovos kompetentulojn por ĝin verkigi. Supera instruado de esperanto estas maifacila, kiam daŭre mankas al la kursgvidantoj la sciigoj, kiujn enciklopedio devus doni.

Cl.- Ni komencis nian liston per la Fundamento de Esperanto ne nur ĉar tiu dokumento plenumis dum multaj jaroj la rolon de lernolibro, sed ankaŭ pro ĝia plua rolo. "**La Fundamento restos la roko, ĉe kiu ĉies opinioj devas cedi aŭ rompiĝi.**" Tiu frazo de André ALBAULT, ĉerpita el lia **Ĝenerala enkonduka notico** al la naŭa eldono de 1963, bone resumas la situacion.

A.- Pli kaj pli raras la kurs-gvidantoj, kiuj vere trastudis tiun verkon. Pri tio ni havas videblajn pruvojn. Kiam en pedagogia seminario ni petas al la studentoj priskribi la Fundamenton, nur tre nebulajn respondojn ni ricevas. La posta diskuto malkovrigas, ke neniu plu eklernis la lingvon helpe de la Fundamento kaj ke ĝia analiza trastudo ne estas facila afero, malgraŭ la notoj kaj lingvaj rimarkoj de André ALBAULT.

Cl.- Multaj fakte aliras la Fundamenton kun retenemo simila al tiu, kiun oni konstatas vidalvide de sankta libro kiel la Sankta Biblio aŭ la Nobla Korano. Respektemon la esperantistoj esprimas al tiu "**neniam tuŝebla kaj neniam ŝanĝebla Fundamento de la lingvo**". Psikologia analizo de tiu sinteno estus interesa. Ĝi eble rivelus, kiom forta estas la premo de la esperanto-publiko kontraŭ ĉia objektiva aŭ kritika ekzameno de la konsisto mem de la Fundamento. Ĝi estas libro pli malpli tabua, al kiu ĉiu apelacias por pravigi la proprajn vidpunktojn kaj por refuti la aliesajn. La esperantologiaj kaj interlingvistikaj esploroj restis afero de pionira elito, kiun la esperanto-publiko ne tre ŝatas.

A.- En alia elsendo ni analizos la influon de la Fundamento de Esperanto sur la instruadon de la lingvo. Venontsemajne ni ekrespondos al ricevita korespondaĵoj.

Cl.- Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. Prelegis gesinjoroj Claude kaj Andrée GACOND pri la temo centjaroj de esperanto-instruado. Ĝis reaŭdo!